

Л.І. ПРОКОПЕНКО,
кандидат культурології, доцент
Київського національного
університету культури і мистецтв,
м. Київ

ОБЛАСНА УНІВЕРСАЛЬНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ЯК РЕГІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР КРАЄЗНАВЧОЇ РОБОТИ

Зміни у духовному житті, розвитку національної культури, значно підвищили процес активізації краєзнавчої роботи бібліотек у відновленні історичної пам'яті народу, становленні його національної свідомості. Збільшився випуск видань з різних проблем регіонального краєзнавства, посилилася увага до цих проблем з боку музеїв, дослідників краю. Адже краєзнавство є одним із пріоритетним напрямків розвитку культури.

Сучасні обласні універсальні наукові бібліотеки (ОУНБ) – загальнодоступні, соціокультурні установи, діяльність яких спрямована на впровадження новітніх інформаційних технологій, розвиток власних інформаційних ресурсів та забезпечення інформаційних потреб і запитів користувачів. Це регіональні осередки краєзнавства, які здійснюють довідково-бібліографічну, видавничу та просвітницьку діяльність, значна увага яких приділяється питанням історії, інтелектуальному і культурному потенціалу читачів, ролі і місця бібліотек в інформаційному суспільстві.

Краєзнавча робота бібліотек України регламентується Законом «Про бібліотеки і бібліотечну справу», «Положенням про краєзнавчу роботу бібліотек системи Міністерства культури і мистецтв України» (Наказ №314 від 11.06.96 р.) [1].

Поряд із традиційними формами роботи з читачами, бібліотеки формують сервери, створюють регіональні інформаційні портали, де окрім інформації про бібліотеку розміщуються відомості про край, природні ресурси, науковий, виробничий і культурний потенціал, що сприяє розповсюдженню позитивного іміджу регіону.

Впровадженням нових інформаційних технологій у практику роботи книгозбірень дозволило на якісно новому рівні організувати цю діяльність та здійснювати інформаційно-бібліотечне обслуговування користувачів [2].

ОУНБ створюють краєзнавчі ЕБД, повнотекстові електронні бібліотеки краєзнавчих видань, регіональні інформаційні портали, на яких розміщена інформація краєзнавчого характеру, присвячена визначним історичним подіям регіону, а також суспільно-політичному і культурному життю, знаменним і пам'ятним датам. Ведеться кропітка робота по виявленню, зберіганню та доведенню до реальних і віддалених користувачів краєзнавчої інформації.

Соціологічними службами бібліотек проводяться дослідження краєзнавчих фондів, їх відповідність запитам та потребам користувачів, вивчаються

краєзнавчі інтереси читачів. Важливим мотивом звернення до краєзнавчих джерел є наукова робота, навчання, фахова необхідність та інтерес до самоосвіти. Незважаючи на ряд об'єктивних причин, насамперед пов'язаних з обмеженням обсягів надходжень, що викликало незначну розбіжність між рівнем задоволення потреб користувачів і можливостями бібліотек, вони спроможні на достатньому рівні задовольнити краєзнавчі потреби всіх категорій читачів.

Так, зокрема, різні аспекти краєзнавчої роботи як центральних, так і сільських книгозбірень завжди були у полі діяльності Рівненської ОУНБ як методичного центру: формування та популяризація краєзнавчого ресурсу, створення краєзнавчого довідково-бібліографічного апарату, впровадження інноваційних бібліотечних послуг, заснованих на ІКТ, інше. Ефективним стало інформаційно-бібліографічне обслуговування, зокрема віддаленого користувача. Бібліотеки активно використовують мережеві ресурси для популяризації місцевої історії та надання бібліотечних послуг. Веб-сторінки бібліотек пропонують користувачам тематичні рубрики «Наш край», «Музейна експозиція» та різні види краєзнавчої інформації [2]

Потужним джерелом краєзнавчої Інформації є сайт «Історична Волинь», створений у рамках консорціуму (Волинська, Житомирська, Рівненська ОУНБ). [10, 180]. Надаючи широкий доступ через мережу Інтернет, сайт відображає відомості про історичну Волинь, із залученням джерельної бази Житомирської, Волинської, Рівненської, Тернопільської, Хмельницької ОУНБ, обласних краєзнавчих музеїв та обласних архівів [2; 6].

Пріоритетами краєзнавчої діяльності ОУНБ ім. Д.І. Чижевського є: - систематичне формування ядра краєзнавчих документів із різних джерел, співпраця з видавництвами області; - створення краєзнавчих матеріалів і краєзнавчої бібліографії, у т.ч. і в електронному вигляді; - популяризація краєзнавчих інформаційних ресурсів [4, 34]

Своєю стратегічною місією ОУНБ Д.І.Чижевського вважає створення наукового підґрунтя для подальшого розвитку бібліотечного краєзнавства. Для цього передбачається систематичне вивчення та поповнення краєзнавчого фонду, ведення довідково-бібліографічного апарату, удосконалення форм і методів популяризації літератури про Кіровоградщину, постійне надання практичної допомоги бібліотекам області з питань краєзнавчої діяльності [4, 37]

Поряд із традиційними краєзнавчими картотеками в бібліотеці активно розвиваються електронні краєзнавчі бази даних – як бібліографічні, фактографічні, так і повнотекстові [8, 61]

Вдосконалення довідкового краєзнавчого апарату, поповнення регіональних веб-ресурсів новою інформацією, вивчення та видання нових матеріалів з історії бібліотек регіону, проведення презентацій краєзнавчих видань, здійснення організаційно-методичного керівництва – залишається перспективним напрямком роботи ОУНБ Д.І.Чижевського [8, 64]

Активно проводить краєзнавчу роботу Миколаївська ОУНБ ім. О.Г.Гмиря. Відділ документів і наукових досліджень з питань краєзнавства збирає і систематизує всі матеріали про область, здійснює довідково-бібліографічне та інформаційне обслуговування з питань краєзнавства; організовує конференції, масові заходи, зустрічі з визначними особистостями краю, письменниками [5].

На сайті Чернігівської ОУНБ ім. В.Г.Короленка створена «Електронна бібліотека» (libkor.com.ua/index.php?id=4), до якої входять повнотекстові бази даних: «Іменні колекції», «Книжкова пам'ять України. Чернігівщина», «Наші видання», «Періодичні видання Чернігівщини. Електронні версії», «Митці Сіверянського краю» тощо. Творчі зустрічі проводить клуб «Краєзнавець» [9]. Потужним краєзнавчим дипозитарієм регіону є Закарпатська ОУНБ ім. Ф.Потушняка. У стінах бібліотеки традиційно проходять засідання комісії по обговоренню кандидатур щорічної обласної літературної премії ім. Ф.Потушняка, церемонія вручення премії «Дебют», культурологічні акції краєзнавчої тематики, відзначення ювілеїв видатних постатей України та Закарпаття. Зокрема, створено електронну базу даних «Рідкісна книга». У 2008 р. започатковано серію «Корифеї Закарпаття: бібліографія»; у 2014 році – серію «Закарпатська публіцистика в іменах: бібліографія»; у 2015 році – серію «Культура краю в особах» [3].

Як обґрунтовує Ткаченко О., краєзнавча робота бібліотек у співпраці з музеями, архівами, громадськими організаціями зміцнює імідж бібліотечної установи і піднімає її престиж. Краєзнавча діяльність на сучасному етапі посилює роль бібліотек як соціальних інститутів. Бібліотеки забезпечують краєзнавчою інформацією благодійні фонди, жіночі, екологічні, спортивні організації, товариства інвалідів та соціально незахищених жителів регіону. Бібліотеки на місцях стають центрами народної пам'яті, народної культури, зберігаючи спадкоємність поколінь [8, 64].

Отже, бібліотечне краєзнавство залишається одним з пріоритетних напрямків діяльності бібліотек регіону і спрямоване на формування у громадян національної свідомості, патріотизму, поваги до витоків своєї історії.

Список використаних джерел:

1. Положення про краєзнавчу роботу бібліотек системи Міністерства культури і мистецтв України : затв. наказом М-ва культури і мистецтв України № 314 від 11.06.1996 р. // Законодавство – бібліотекам України / НПБУ. – Київ, 2000. – Вип.1 : Загальні засади діяльності бібліотек. – С. 168-172.
2. Волян, Н.П. Краєзнавча діяльність публічних бібліотек: нове бачення [Електронний ресурс] / Н.Волян. – Режим доступу: libr.rv.ua/...volyan/. – Назва з екрана. –Дата доступу 25 березня 2016 р.
3. Закарпатська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Ф.Потушняка : [сайт]. – Режим доступу: http://biblioteka.uz.ua/about/pro_b.php. – Назва з екрана.

4. Макарова Т. Бібліотечне краєзнавство: традиції, сучасність, перспективи [Електронний ресурс] / Т. Макарова. – Режим доступу: library.kr.ua/bibsprava/bibl_orbita3.pdf. – Назва з екрана. – С. 34-38. – Дата доступу 20 березня 2016 р.
5. Миколаївська обласна універсальна наукова бібліотека ім.О.Гмирьова : [сайт]. – Режим доступу: <http://www.reglibrary.mk.ua/index.php/viddili>. – Назва з екрана.
6. Проект «Історична Волинь» / Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека : [сайт]. – Режим доступу: <http://libr.rv.ua/ua/libr/72-proekt-istorichna-volin/>. – Назва з екрана.
7. Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека: [сайт]. – Режим доступу: <http://libr.rv.ua/ua/libr/110-muzejni-ekspozicii/>. – Назва з екрана.
8. Ткаченко О. Розвиток краєзнавчих ресурсів у бібліотечній справі Кіровоградщини [Електронний ресурс] / О.Ткаченко. – Режим доступу: library.kr.ua/bibsprava/bibl_orbita3.pdf. – Назва з екрана. – С. 60-64. – Дата доступу 20 березня 2016 р.
9. Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека ім.В.Г.Короленка: [сайт]. – Режим доступу: libkor.com.ua/index.php?id=2&sid=1. – Назва з екрана.
10. Щербан, Р.М. Бібліотечне краєзнавство в умовах інформатизації (з досвіду краєзнавчої роботи бібліотек Рівненщини) [Текст] / Р.Щербан // Державна історична бібліотека України: зб.матеріалів міжнар.наук.-практ. конф., приуроч. до 75-річниці заснування Нац. іст. б-ки України. – К., 2014. – С.176-181.